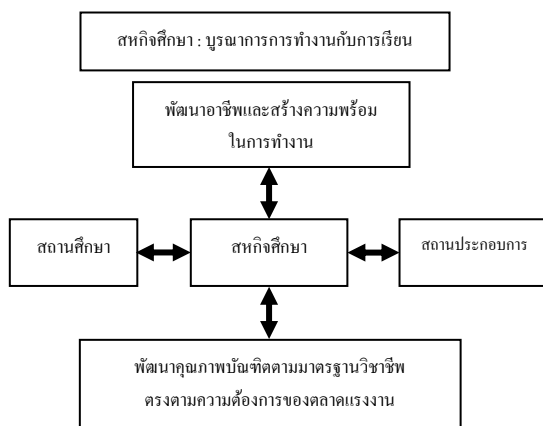

การจัดการสหกิจศึกษาโดยโครงการเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม

ญาณิรัตน์ ชาญประเสริฐ¹

1. บทนำ

สหกิจศึกษา(Cooperative Education) เป็นระบบการศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาสลับกับการไปหาประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงานจริง ณ สถานประกอบการ การอย่างมีระบบ ด้วยความร่วมมือจากสถานประกอบการและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นระบบการศึกษาที่ผสมผสานการเรียนกับการปฏิบัติงาน(Work Integrated Learning : WIL) [1] ดังแสดงใน แผนภาพต่อไป

ภาพที่ 1 แสดงระบบการศึกษาที่ผสมผสานการเรียนกับการทำงาน

การจัดให้นักศึกษามีประสบการณ์ตรง โดยการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์การ

ทำงานตามหลัก “เรียนจากการทำ” (Learning by Doing) การจัดการศึกษาจากแนวคิดนี้ จึงมีชื่อเรียกที่หลากหลาย อาทิ การศึกษาจากประสบการณ์ (Experiential Education) โปรแกรมทำงานและศึกษา (Work-Study Program) การศึกษาที่ยึดการทำงานเป็นฐาน(Work-based Education) โปรแกรมการศึกษาสลับกับการทำงาน(Sandwich Program) และการฝึกปฏิบัติวิชาชีพ(Internship) โดยชื่อที่ใช้แพร่หลายที่สุดทั่วโลกในปัจจุบัน คือสหกิจศึกษา(Cooperative Education)

จากความสำคัญดังกล่าว สถาบันอุดมศึกษาต่างก็มุ่งเน้น ในการผลิตบัณฑิต ให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการและทักษะ ความชำนาญ ด้านปฏิบัติงานตามสาขาวิชาที่เรียน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านทรัพยากรมนุษย์ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่กำหนด ให้สถาบันการศึกษา จัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและมีทักษะ ความชำนาญเป็นฐาน[2] จะเห็นได้ว่าการทำงาน คุณภาพและความสามารถของบุคลากรก็เป็นส่วนสำคัญ รวมไปถึงบทบาทหน้าที่ของสถาบันการศึกษา จะต้องเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษา ก่อนออกไปสู่ตลาดแรงงาน เมื่อสำเร็จการศึกษา ตามสภาพในปัจจุบัน ของตลาดแรงงาน ที่มีการรองรับการมีงานทำของบัณฑิต ก็ได้มีการตั้งเงื่อนไขและข้อจำกัดมากขึ้น ส่งผลให้มีบัณฑิตว่างงานเป็นจำนวนมาก

¹ อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ดังนั้นสถาบันการศึกษา จึงต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนา ให้นักศึกษามีความรู้และทักษะ ความชำนาญ

ทางด้านปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง สถาบัน อุดมศึกษา ทุกแห่งจึงได้แสวงหา และพัฒนาวิธีการที่จะช่วยให้ บรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยการจัดให้มีประสบการณ์ วิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เริ่มต้นจากวิชาชีพ หลายสาขาที่เน้นการเป็นวิชาชีพเชิงปฏิบัติ (Practicing Profession) ได้กำหนด ให้ผู้ที่ศึกษาในสาขาดังกล่าว ต้อง มีการ “ฝึกหัด” ปฏิบัติวิชาชีพในสถานประกอบการ เป็น ส่วนหนึ่งของ หลักสูตรการศึกษา ก่อนสำเร็จการศึกษา

แต่ภายใต้ความสำคัญและความน่าสนใจ ยังพบ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานสหกิจศึกษา จาก การรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการสหกิจ ศึกษา นำร่อง ของประเทศไทย ดำเนินการโดย สำนักงานคณะ กรรมการการอุดมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ.2545-2547 โดยคณะอนุกรรมการ ส่งเสริมการ พัฒนาสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ปัญหาที่พบ คือ [3] “ด้านปัญหาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจใน หลักการ สหกิจศึกษาของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้ง องค์กรผู้ใช้บัณฑิต นักศึกษา ตลอดจนบุคลากรของ สถาบันอุดมศึกษา เป็นปัญหาเชิงประจักษ์ ในการ ดำเนินงาน โครงการสหกิจศึกษามาโดยตลอด ตั้งแต่เริ่ม โครงการสหกิจศึกษานำร่องจากรุ่นที่ 1 ถึงรุ่นที่ 5...และ ด้านปัญหาในการดำเนินงานสหกิจศึกษาของสถาบัน อุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พบว่า สถาบันอุดมศึกษาขาดความต่อเนื่องและชัดเจน ในระดับนโยบาย เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา ขาดการวางแผนการทำงานในขั้นตอน ต่างๆ ของสหกิจศึกษาตามข้อกำหนดของสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา ทำให้ปฏิบัติผิดข้อกำหนด การเตรียมความพร้อมนักศึกษา ก่อนปฏิบัติงานสหกิจ ศึกษา ยังเป็นปัญหาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ”

ปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อสถาบันการศึกษา ระดับ อุดมศึกษา ในระดับบริหารจัดการและ โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งในภาพรวมของคณะ ต้องประสบกับปัญหาด้าน การจัดการสหกิจศึกษาและความรับผิดชอบต่อสังคมที่ดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอวิธีบริหารจัดการสหกิจศึกษา ใน ภาพรวมของระดับคณะตามมาตรฐานการดำเนินงาน สหกิจศึกษาไทย เพื่อเป็นการลดปัญหาดังกล่าว จึงได้ นำเสนอรูปแบบการจัดการสหกิจศึกษาในภาพรวมของ คณะและเพื่อให้นักศึกษา เขียนโครงการประกอบด้วย กิจกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยยึดทฤษฎี Cooperative Education ของ Johnson and Johnson [4], มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี [5], Hooper [6], มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ [7], Bryan Dansberry and Chery Cates, Cincinanti University [8], มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ [9], และมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญธานี (วิทยาเขตขอนแก่น) [10] ดังนี้

2. การจัดการสหกิจศึกษาโดยภาพรวมของคณะ ประกอบด้วย 4 ส่วนด้วยกันดังนี้

- 2.1 วัตถุประสงค์ของสหกิจศึกษา
- 2.2 ความสำคัญและประโยชน์ของสหกิจศึกษา
- 2.3 องค์ประกอบของสหกิจศึกษา
- 2.4 ขั้นตอนการดำเนินงานสหกิจศึกษา

2.1 วัตถุประสงค์ของสหกิจศึกษา

1. เตรียมความพร้อมของนักศึกษา ด้านการพัฒนา อาชีพ (Career Development) และเสริมทักษะและ ประสบการณ์ ให้พร้อมที่จะเข้าสู่ระบบการทำงาน (Employability)
2. เพิ่มเติมประสบการณ์ทางด้านวิชาการ วิชาชีพ และการพัฒนาตนเองแก่นักศึกษา ในรูปแบบที่มีคุณค่า เหนือกว่าการฝึกงาน
3. เปิดโอกาสให้สถานประกอบการทั้งภาคเอกชน และภาครัฐ ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต

4. ให้เกิดการพัฒนาลัทธิและการเรียนการสอนที่ทันสมัย ได้มาตรฐานและตรงกับความต้องการของตลาด แรงงานมากยิ่งขึ้น

5. เพื่อ สร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างสถานประกอบการ และสถาบันอุดมศึกษาผ่านนักศึกษาสหกิจศึกษาและคณาจารย์ในเทศ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.2 ความสำคัญและประโยชน์ของสหกิจศึกษา

1. สหกิจศึกษาทวีความสำคัญมากขึ้น มีสถาบันอุดมศึกษา ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกใช้ สหกิจศึกษาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปริญญากว้างขวางขึ้น ในเกือบจะทุกสาขาวิชา โดยมีเป้าประสงค์ตรงกันคือการเสริมคุณภาพบัณฑิต ผ่านประสบการณ์ทำงานในสถานประกอบการ เพื่อการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ตามมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ถือเป็นส่วนสำคัญของการเตรียมบัณฑิตให้พร้อมที่จะเลือกอาชีพ และเข้าสู่ระบบการทำงานทันทีที่จบการศึกษา ทำให้บัณฑิตสหกิจศึกษา “รู้จักตน รู้จักคน และรู้จักงาน”

2. ใครได้ประโยชน์จากสหกิจศึกษา ประมวลได้จากผลการจัดสหกิจศึกษาในประเทศไทย ของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. นักศึกษา

- ได้ประสบการณ์วิชาชีพตรงตามสาขาวิชาเอก
- มีผลการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาหลังสหกิจศึกษาดีขึ้น
- เกิดการพัฒนาตนเอง มั่นใจในตนเองมากขึ้น
- เกิดทักษะการสื่อสารรายงานข้อมูล
- มีโอกาสได้รับการเสนองานก่อนสำเร็จการศึกษา
- เลือกสายงานอาชีพได้ถูกต้อง
- ได้รับค่าตอบแทนขณะศึกษา
- เป็นบัณฑิตที่มีศักยภาพและความพร้อมในการทำงานสูง

2. สถาบันอุดมศึกษา

- เกิดความร่วมมือทางวิชาการและความสัมพันธ์ที่ดีกับสถานประกอบการ
- ได้ข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน
- สหกิจศึกษาช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาได้รับการยอมรับจากตลาดแรงงาน

3. สถานประกอบการ

- มี นักศึกษา ช่วยปฏิบัติงานตลอดปี
- พนักงานประจำมีเวลาที่จะทำงานสำคัญได้มากขึ้น
- ใช้เป็นวิธีคัดเลือกพนักงานได้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น
- มีโอกาสสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบัน อุดมศึกษา

4. ผลสัมฤทธิ์ของสหกิจศึกษาผลประเมินของ

- สถาบัน อุดมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาพบว่า
- บัณฑิตสหกิจศึกษาได้งานเร็วกว่าและมากกว่าบัณฑิตที่ไม่ได้ร่วมสหกิจศึกษา
- ผู้ประกอบการพอใจคุณภาพบัณฑิตสหกิจศึกษาสูงกว่าบัณฑิตที่ไม่ได้ร่วมสหกิจศึกษา
- สถาบันอุดมศึกษาเห็นว่าผู้ที่ผ่านสหกิจศึกษามีวุฒิภาวะความรับผิดชอบและมีวินัยสูงขึ้น[11]

2.3 องค์ประกอบของสหกิจศึกษา

1. อาจารย์ผู้ประสานงานสหกิจศึกษา (Cooperative Education Coordinator) แต่งตั้งโดยคณบดีให้รับผิดชอบในการส่งเสริมและประสานงานการจัดสหกิจศึกษาในคณะ

2. อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา (Cooperative Education Advisor) ได้รับมอบหมายจากคณบดีให้เป็นผู้นิเทศ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาสหกิจศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา

สหกิจศึกษามีความสำคัญในการเชื่อมโยงสถาบันอุดมศึกษากับองค์กรผู้ใช้บัณฑิต เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีที่เป็นความต้องการขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตกลับไปยัง สถาบันอุดมศึกษา

3. การคัดเลือกองค์กรผู้ใช้บัณฑิต จะต้องเป็นผู้พิจารณาองค์กรผู้ใช้บัณฑิต ว่าเป็นองค์กรที่ได้รับการรับรองหรือจดทะเบียนกับกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแรงงาน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมหอการค้าแห่งประเทศไทย หรือองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพิจารณาลักษณะงานที่เหมาะสมและเพิ่มพูนประสบการณ์ ให้กับนักศึกษาที่จะไปปฏิบัติงาน

4. การคัดเลือกนักศึกษาที่จะไปปฏิบัติงาน ณ องค์กรผู้ใช้บัณฑิต จะต้องดำเนินการคัดเลือกนักศึกษาที่ได้รับการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานจากสถาบันฯ เรียบร้อยแล้ว โดยคัดเลือกนักศึกษาที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงานที่จะไปปฏิบัติ มีความพร้อมทางวิชาการ ความพร้อม ในเรื่องศักยภาพในการปฏิบัติงานนั้น ๆ

5. การนิเทศฯ จะต้องจัดตารางการนิเทศงาน นักศึกษาสหกิจศึกษาทุกคน ให้กับอาจารย์ โดยให้กำหนดการนิเทศงานเป็นภาระงานของอาจารย์และสามารถนำมาประกอบการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการได้

6. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของนักศึกษาสหกิจศึกษา ภายหลังจากการไปปฏิบัติงาน ณ องค์กรผู้ใช้บัณฑิตแล้วจะต้องจัดเวทีให้นักศึกษา ที่ไปปฏิบัติงาน สหกิจศึกษานำเสนอประสบการณ์ที่ตนได้รับจากการไปปฏิบัติงาน ณ องค์กรผู้ใช้บัณฑิต รวมทั้งจัดนิทรรศการแสดงผลการปฏิบัติงาน ของนักศึกษาสหกิจศึกษาในแต่ละภาคการศึกษาด้วย

7. การประเมินผลเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน จะต้องกำหนดหรือจัดทำคู่มือใน

การวัดและประเมินผลการไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษา ณ องค์กรผู้ใช้บัณฑิตของนักศึกษาทุกคน โดยองค์ประกอบของผู้ร่วมประเมินผล คือ อาจารย์นิเทศ ผู้ประสานงานโครงการสหกิจศึกษาระดับสถาบัน พี่เลี้ยงของนักศึกษา (Job Advisor) เพื่อนำมาประกอบการปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนาการเรียนการสอน

2.4 ขั้นตอนการดำเนินงานสหกิจศึกษา

ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน[7][5] ดังนี้

1. การคัดเลือกสถานประกอบการ
2. การรับสมัครเข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษา
3. การดำเนินการเตรียมความพร้อมนักศึกษา
4. นักศึกษาส่งใบสมัครให้คณะบริหารธุรกิจ
5. การจัดส่งนักศึกษาสหกิจศึกษาไปยังสถานประกอบการ
6. การนิเทศงานและจัดทำโครงการงาน
7. การสัมมนาและการประเมินผลหลังการฝึกปฏิบัติงานสหกิจศึกษา
8. การคัดเลือกนักศึกษาสหกิจศึกษาดีเด่น
9. การออกหนังสือรับรอง

3. โครงการ(Project based)

โครงการเป็นสิ่งสำคัญที่นักศึกษาจะต้องทำ ในขณะปฏิบัติสหกิจศึกษา แล้วกลับมาเสนอต่อสถานประกอบการที่ตนไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษาและมหาวิทยาลัยที่ตนเองเรียนอยู่ โครงการตามแนวคิดของกรมวิชาการ[12], ลัดดา [13], วราภรณ์ [14], และพิมพ์พันธ์, พเยาว์ และราชน มีศรี [15] แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดปัญหา/เรื่องที่จะศึกษา
2. ศึกษาข้อมูล

3. ลงมือปฏิบัติโครงการ
4. กิจกรรมระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา
5. สรุปผลการดำเนินงาน
6. นำเสนอโครงการ

ในการจัดทำโครงการหรือโปรเจกต์สำหรับสหกิจศึกษา จากการศึกษาค้นคว้าตามแนวคิดของ Bryan Dansberry and Cheryl Cates [8] คือ เมื่อนักศึกษาไปปฏิบัติสหกิจศึกษาจะต้องทำโปรเจกต์งาน ให้กับสถานประกอบการอย่างน้อย 1 โปรเจกต์และจะต้องมีที่เลี้ยงในสถานประกอบการนั้น คอยให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการทำงาน เมื่ออาจารย์ที่ปรึกษาไปนิเทศการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา ถ้านักศึกษามีปัญหาที่ไม่เข้าใจก็สามารถถามอาจารย์นิเทศได้ แล้วก็ทำการคิดวิเคราะห์หลังจากนั้นก็นำกระบวนการคิดวิเคราะห์นั้นไปแก้ปัญหา ให้กับงานที่ตนทำ นักศึกษาที่ปฏิบัติงานสหกิจศึกษาจะต้องเป็นคนที่มีชีวิตชีวาและมีวินัยในตนเอง อะไรที่เป็นความลับขององค์กรที่เขาไม่ให้เปิดเผยก็ไม่ควรพูด ซึ่งมันเป็นสิ่งที่ทำทายเป็นอย่างมากสำหรับการเรียนรู้ในห้องเรียนแบบนี้ และมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการประกอบวิชาชีพอย่างแท้จริง เมื่อสรุปได้แล้วก็เชิญผู้ประกอบการ ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษา มาร่วมฟังการบรรยายและทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงประโยชน์ ที่จะได้รับ

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม(Social Responsibility)

จากการศึกษาตามแนวคิดของ Bryan Dansberry and Cheryl Cates [8], เดิมศักดิ์[16], ประกอบ [17] และ สุเมธ [18]

ในปัจจุบัน Trend ของความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) กำลังมาแรง และเป็นแนวทางที่ดีที่ทุกคนพึงมี ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์ และสร้างสรรค์ความเจริญให้

ชุมชนและสังคม อย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดคล้องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้สึกสนุกเพลิดเพลินแก่ประชาชน ตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ไขปัญหาต่างๆของสังคม เช่น ความสกปรก การรักษาสาธารณสุขสมบัติ ผู้คิดร้ายต่อประเทศ การจราจร การเสียดาย และการรับบริจาคสถานบริการต่างๆ ของรัฐบาล

สังคม คือ กลุ่มชุมชนอยู่รวมกัน ณ ที่ใดที่หนึ่ง มีความสัมพันธ์ต่อกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมเป็นอย่างเดียวกัน สังคม มีได้ตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ สังคมที่เล็กที่สุดคือครอบครัว ที่ใหญ่ก็คือ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศ สังคมขนาดใหญ่ที่สุด คือโลก ซึ่งประกอบด้วยประเทศต่างๆ

ความรับผิดชอบต่อสังคมคือ ความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมแล้วกระทำ หรือละเว้นการกระทำใดๆ ในทางที่ไม่ทำใดๆให้เกิดผลเสียหายแก่ส่วนรวมแต่ให้เกิดผลดีแทนที่ [16] ประโยชน์ของการมีความรับผิดชอบต่อสังคม สมาชิกจะมีความสำนึกในการที่จะช่วยสังคมหรือส่วนรวมอยู่เย็นเป็นสุข จะไม่ทำการใดๆให้สังคมลำบากเดือดร้อน สำหรับการปฏิบัติสหกิจศึกษาทางด้านมีความรับผิดชอบต่อสังคมตามแนวทฤษฎี [8] ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

4.1 ขั้นตอนที่ 1 บันทึกความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

ให้นักศึกษาทำการบันทึกข้อมูลที่ตนมีส่วนร่วม ในความรับผิดชอบต่อสังคม ลงไปในโครงการของตนเอง โดยทำการบันทึกลงไปข้อ 4 ของโครงการ นั่นคือ ในช่วงของกิจกรรมระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา ซึ่งโครงการเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1. ระบุ : ระบุประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ด้านสหกิจศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ชื่อ ที่อยู่ ของสถานประกอบการ นายจ้างที่ตนเข้าไปปฏิบัติสหกิจศึกษา มี

ปัญหาและมีอุปสรรคอะไรที่เกิดขึ้นกับองค์กรและมีวิธีป้องกันหรือแก้ไขอย่างไร

ส่วนที่ 2.อธิบาย : อธิบายลงไปในส่วนของพื้นที่ด้านล่างพร้อมกับยกตัวอย่างของกิจกรรมที่ปฏิบัติเมื่อตนเองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกสถานประกอบการ สามารถทำการวิเคราะห์ด้วยตนเองได้โดยการบันทึก การสังเกตหรือการสนทนากับเพื่อนร่วมงาน

ส่วนที่ 3.วิเคราะห์ : พิจารณาในประเด็นการให้ความร่วมมือของตัวเองกับสถานประกอบการ ความสามารถ ของนายจ้างในการเป็นสมาชิกของสถานประกอบการและกิจกรรมที่ตนเองได้ทำลงไปขณะปฏิบัติงานสหกิจศึกษา โดยทำการวิเคราะห์ผลกระทบของการทำงาน ดังนี้

1. เมื่อวันที่นายจ้างให้เริ่มปฏิบัติงานสหกิจศึกษา
2. ส่วนใดที่เป็นการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาที่มีต่อสังคม

4.2 ขั้นตอนที่ 2 ประเมินนักศึกษาโดยสถานประกอบการ

ในการเรียนรู้สำหรับความรับผิดชอบต่อสังคม สถานประกอบการจะทำการประเมินนักศึกษาสหกิจศึกษา โดยใช้แบบประเมินมาตรฐานค่า 5 ระดับตามข้อคำถามมีดังนี้

1. ประเมินประสิทธิผลของนักศึกษาในการระบุปัญหา ความสามารถในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ
2. ประเมินประสิทธิผลของนักศึกษาในการอธิบายกิจกรรมของการเป็นสมาชิกในสถานประกอบการ

3. ประเมินประสิทธิผลของนักศึกษา ในการวิเคราะห์ผลกระทบของการเป็นสมาชิกในสถานประกอบการและความ รับผิดชอบต่อสังคม

4. ประเมินความเข้าใจของนักศึกษา ด้านความ รับผิดชอบต่อสังคม ในช่วงเริ่มต้นของการทำงาน

5. ประเมินความเข้าใจของนักศึกษา ด้านความ รับผิดชอบต่อสังคมในปัจจุบัน

4.3 ขั้นตอนที่ 3 นักศึกษาสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกับสถานประกอบการ

นักศึกษาสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกับสถานประกอบการ เพื่อตรวจสอบว่าตนเอง สามารถใช้ความรู้ที่ได้รับจากโครงการสหกิจศึกษาในสภาพแวดล้อมอื่นๆ ในด้านใดบ้างซึ่งผลการประเมินจะต่อจากขั้นตอนที่ 2 ซึ่งสามารถให้นักศึกษาสอบถามได้ ดังต่อไปนี้

6. ระดับปัจจุบันนักศึกษามีความเข้าใจต่อสังคม ที่สามารถได้รับการระบุนความรับผิดชอบหลักในประสบการณ์ของตนเองในด้านต่อไปนี้กี่เปอร์เซ็นต์

- ____% การปฏิบัติงานสหกิจศึกษา
- ____% การเรียนการสอนในชั้นเรียน
- ____% ประสบการณ์ชีวิตอื่น ๆ
- 100%

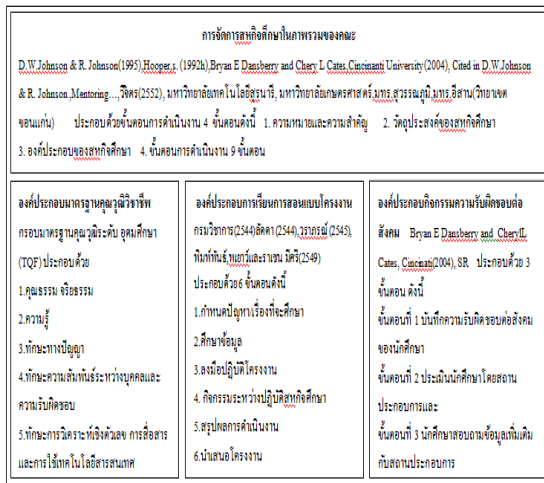
7. จากผลการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาของโครงการนี้ ทำให้นักศึกษาเชื่อว่า ตนเองสามารถใช้ความรู้ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการทำงานด้านอื่นตามสภาพแวดล้อม

- ____ ใช่
- ____ ไม่ใช่

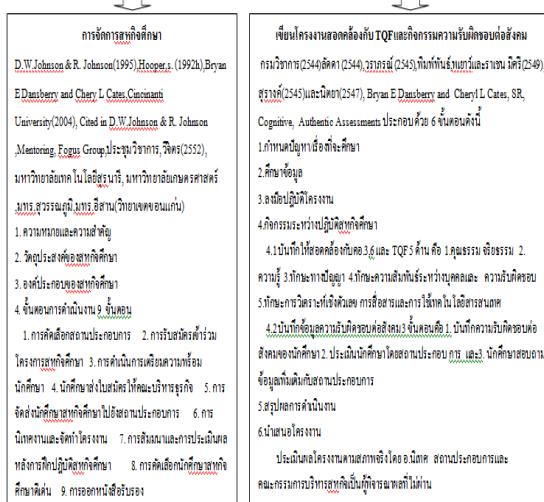
8. จากผลการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา ตามโครงการของนักศึกษาทำให้เชื่อว่าตนเองสามารถที่จะดำเนินการให้บริการ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคม

- ____ ใช่
- ____ ไม่ใช่

จากการศึกษาข้อมูลด้านสหกิจศึกษาและปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม(Social Responsibility) ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีที่พึงกระทำ โดยนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษาสามารถกระทำได้โดยบันทึกความรับผิดชอบต่อสังคมที่ตนเองได้มีส่วนร่วม กับสถานประกอบการ ลงไปในโครงการของตนเอง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดการสหกิจศึกษา โดยโครงการเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

รูปแบบการจัดการสหกิจศึกษาแบบใหม่ โดยโครงการเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการพัฒนาแบบการจัดการสหกิจศึกษาโดยโครงการเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม

5. บทสรุป

การจัดการสหกิจศึกษาในภาพรวมของคณะ ตามมาตรฐานการดำเนินงานสหกิจศึกษาไทย ประกอบด้วย 4 ส่วนด้วยกันคือ วัตถุประสงค์ของสหกิจศึกษา ความสำคัญและประโยชน์ของสหกิจศึกษา องค์ประกอบของสหกิจศึกษาและขั้นตอนการดำเนินงานสหกิจศึกษา ด้านโครงการ(Project based) นักศึกษาจะต้องทำในขณะปฏิบัติงานสหกิจศึกษา เมื่อปฏิบัติเสร็จทำการนำเสนอต่อสถานประกอบการและมหาวิทยาลัยที่ตนเองเรียนอยู่ โดยโครงการแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอนคือ กำหนดปัญหา/เรื่องที่จะศึกษา ศึกษาข้อมูล ลงมือปฏิบัติโครงการ กิจกรรมระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา สรุปผลการดำเนินงานและนำเสนอโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) เป็นความรู้ที่รับผิดชอบต่อส่วนรวม ช่วยเหลือสังคมให้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข และไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่ทุกคนพึงมี เมื่อนำมาทำเป็นรูปแบบการจัดการสหกิจศึกษาจะนำไปสู่การจัดการสหกิจศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมีผลดีต่อสังคม

6. เอกสารอ้างอิง

- [1] วิจิตร ศรีสอานและคณะ.ประมวลผลสาระชุดฝึกอบรมสหกิจศึกษา, สมาคมสหกิจศึกษาไทย นครราชสีมา, 2552.
- [2] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2544. แนวทางการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

- [3] รายงานผลสัมฤทธิ์ของโครงการสหกิจศึกษานำร่องของประเทศไทย, ดำเนินการโดย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ.2545-2547.
- [4] Johnson, D.W., & Johnson, R. (1995). Creative controversy: Intellectual challenge in the classroom (3rd ed.). Edina, MN: Interaction Book.
- [5] มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี สมาคมสหกิจศึกษาไทยนครราชสีมา: วารสารสหกิจศึกษาไทย ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน, 2552.
- [6] Hooper, S. (1992b). Cooperation learning and computer-based instruction. Educational Technology Research and Development, 40(3), 21-38.
- [7] นิรุช ภาชนะทิพย์ และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องการติดตามผลการเข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษาของนิสิตมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, กองบริการการศึกษา: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.
- [8] Bryan E Dansberry, Assistant Professor, University of Cincinnati Division of Professional Practice, Po Box 210115, Cincinnati, OH 45221-0115
bryan.dansberry@uc.edu, 2004
- [9] มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. ข้อมูลสหกิจศึกษาทางเว็บไซต์, <http://www.rmutsb.ac.th>
- [10] มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน(วิทยาเขตขอนแก่น). ข้อมูลสหกิจศึกษาทางเว็บไซต์, <http://www.kkc.rmuti.ac.th>
- [11] สมาคมสหกิจศึกษาไทยนครราชสีมา: วารสารสหกิจศึกษาไทย ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน, 2552.
- [12] กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2544. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544, กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ(พว), 2544
- [13] ลัดดา ภูเกียรติ. โครงการเพื่อการเรียนรู้ หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- [14] วราภรณ์ ตระกูลสถิตย์. การนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บด้วยการเรียนรู้แบบโครงงานเพื่อการเรียนรู้เป็นทีมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, วิทยานิพนธ์(ค.ด. สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- [15] พิมพ์พันธ์, เพียวและราชน มีศรี. การสอนคิดด้วยโครงงาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- [16] เต็มศักดิ์ สุวรรณ. ความรับผิดชอบต่อสังคม. ข้อมูลนำเสนอทางเว็บไซต์ www.chiangkham.com
- [17] ประกอบ คุปรัตน์. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility) ข้อมูลนำเสนอทางเว็บไซต์ <http://www.itie.org>, 2005.
- [18] สุเมธ เข้มมนุ่น. แผนการดำเนินงานส่งเสริมสหกิจศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2555.
- [19] กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thailand Qualifications Framework for Higher Education: TQF: HEd)
- [20] พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545
- [21] นิตยา สำเร็จผล. การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- [22] สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. ความเป็นมา และความสำคัญของ มาตรฐานสากลว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility). ข้อมูลทางเว็บไซต์,

- <http://www.tisi.go.th/index.php?>
- [23] สุรางค์ โพธิ์พฤษวงษ์. รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2544-2545 : ฝ่าวิกฤติการปฏิรูปการศึกษาสู่สังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
- [24] Astin, A., “Assessment for excellence: the philosophy and practice of assessment and evaluation in higher education”, Westport, CT: Oryx Press, 2002.
- [25] Cates, C., & Jones, P., “Learning outcomes: The educational value of cooperative education”, Columbia,MD:CooperativeEducation association, 1999.
- [26] Cheryl L Cates, Professor, University of Cincinnati Division of Professional Practice, Po Box 210115, Cincinnati, OH 45221-0115, cheryl.cates@uc.edu
- [27] Johnson, D. W., Johnson, R., Stanne, M., & Garibaldi, A. (1990). The impact of group processing on achievement in cooperative groups. *Journal of Social Psychology*, 130, 507–516.
- [28] Johnston, N., Angerilli, N. and Gajdamaschko, N., “How to measure Complex Learning Processes: The Nature of Learning in Cooperative Education”, *Handbook for Research in Cooperative Education and Internships*, p. 365/366. Eds.Linn, P.L., Howard, A., Miller, E., 2003.
- [29] Keeler, C., & Anson, R. (1995). An assessment of cooperative learning used for basic computer skills instruction in the college classroom. *Journal of Educational Computing Research*, 19(4), 379–393.
- [30] University of Cincinnati, “Co-op Curriculum Materials”, Professional Practice, McGraw-Hill Primis Custom Publishing, 2001.